

Kuifisha Tofauti Nzuri

Hasa nchini Marekani, lakini pia katika nchi zinazozungumza Kiingereza kwa ujumla, mjadala kuhusu kama wanawake wanaruhusiwa kuongoza na kufundisha umepamba moto tena. Ni kama mawimbi yanayopita katika Ukristo mara moja kila muongo, hapa hasa katika ulimwengu wa Wakristo wa kiinjili wahafidhina. Hata hivyo, hoja za wale wanaoitwa wakamilishano (watu wanaoshikilia mtazamo kwamba mwanamume na mwanamke wana majukumu tofauti yaliyopangwa na Mungu, ambapo mwanamume ndiye kiongozi) – Piper, Grudem, Keller, Carson, McArthur, Burk, De Young, Dever, Matthias Lohmann; nchini Ujerumani makanisa huru si machache, pamoja na mashirika na wachapishaji kama E21, EBTC, KFG, makusanyiko ya Ndugu (Brethren) ya kila aina, wachapishaji 3L n.k. –, wanaodhani kwamba wanaweza kuwazuia wanawake wasifundishe wala wasiongoze kwa misingi ya Biblia, zote zimeshachunguzwa na kukanushwa. Makala hii inashughulikia andiko linalojaribu upya kuthibitisha dai hili kwamba mwanamke amewekwa chini katika ngazi za mamlaka. Ni mtazamo mpya kidogo, lakini umekosea vilevile, kama uhakiki huu wa Ian Paul na Andrew Bartlett unavyoonyesha.

Hii ni tafsiri ya kufanyia kazi kwa msaada wa DeepL.com, si tafsiri iliyo tayari kuchapishwa. Lengo ni kutoa maana tu, ili hoja na hoja za kupinga ziweze kufuatwa. Kwa kweli nimepata (kwa ajili yangu mwenyewe) mawazo mapya kadhaa, yanayonithibitishia kwa mara nyingine kwamba nilifanya vema kuuacha kabisa msimamo huu.

Hans-Jörg Ronsdorf, 28 Juni 2022, Augsburg

Nimeshirikiana na Andrew Bartlett QC, mwandishi wa Men and Women in Christ: ***Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts*** (IVP, 2019), ili kuwasilisha uhakiki wa kibiblia wa “**Beautiful Difference: The Complementarity of Male and Female**” cha Andrew Wilson, mnenaji na mwanatheolojia wa Newfrontiers. Habari kamili kuhusu waandishi na wanaounga mkono uhakiki huu mtazipata mwishoni mwa maandiko haya.

Utetezi wa Wilson kwa Ukamilishano

Ukamilishano¹ uko katika hali ya mgogoro.

Mwaka 1991 kilichapishwa kitabu muhimu cha ukamilishano *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, kilichohaririwa na John Piper na Wayne Grudem. Lakini mwaka 2020 kikachapishwa “*Recovering From Biblical Manhood and Womanhood*”. Kichwa chake tayari kinadokeza yaliyomo. Mwandishi wake, Aimee Byrd, ni mwanatheolojia anayeandika akiwa ndani ya dhehebu la Kireformed nchini Marekani, ambalo haliruhusu viongozi wanawake katika makanisa yake.

Kitabu cha Byrd kilihakikiwa na Denny Burk, mkamilishano mashuhuri wa Amerika Kaskazini. Anakiri waziwazi kwamba kuna kizazi kinachotaka “kutoka katika ukamilishano”. Anaonya: “Kuna kizazi kinachotafuta mlango wa kutokea, na Byrd anakipa mlango huo.” Wasomaji wake “wako tayari kuruka nje, na wanatafuta tu kisingizio chenye akili kiasi ili kufanya hivyo.”²

Terran Williams ni mchungaji katika kanisa kubwa nchini Afrika Kusini, linaloshikamana na ukamilishano. Aliombwa kuandaa na kuandika utetezi bora zaidi wa msimamo wao. Alipouchunguza msimamo huo kwa kina, aligundua kwamba hawezi kuutetea kwa Biblia.³

Kwa kweli wengi wanauacha ukamilishano. Wanawake wanapata uhuru wao kamili katika Kristo. Wanaume wanawaona wanawake kwa macho mapya, kama wapiganaji wenzao wa kweli.

Lakini **Andrew Wilson** amejitokeza ili kuzuia hasara hizo. Yeye ni mchungaji mwalimu na mzee wa kanisa katika kanisa moja kusini-mashariki mwa London, lililo sehemu ya familia ya makanisa ya Newfrontiers. Tunamheshimu kama ndugu katika Kristo mwenye moyo mwema na nia njema. Anajulikana ipasavyo kama mwandishi mwenye akili na anayetafakari kwa kina.⁴ **Huenda ndiye mwanatheolojia mkuu wa ukamilishano barani Ulaya.**

Wilson anakosoa kwa haki baadhi ya vipengele vya mtazamo huu. Anakiri kwamba mtazamo huu umewadhalilisha dada zetu, kwamba umeisoma Amerika ya baada ya vita ndani ya Agano Jipya, kwamba umetetea maoni yasiyo ya kiorthodoksi kuhusu Utatu, na kwamba umewapuuza isivyo haki wale wenye maoni tofauti kwa kuwaita waliberali wa kitheolojia. Hata hivyo anataka kushikilia msimamo huo, na anatoa hoja kwamba ni wanaume peke yao wanaopaswa kuongoza katika familia na makanisani.

Anajua kwamba Wakristo wengi wanaoipata imani yao kutoka katika Biblia hawashawishiki na hoja za kawaida za ukamilishano. **Kwa hiyo amejaribu kufanya vizuri zaidi. Anataka kuupa ukamilishano jina jipya, yaani “kukamilishana” (complementarity). Na anataka kuuweka juu ya msingi mpana zaidi wa kibiblia.** Amefanya hivyo katika makala yenye ushawishi mkubwa: “Beautiful Difference: The Complementarity of Male and Female” (Kukamilishana kwa Mwanamume na Mwanamke).⁵ Ingawa anazungumzia pia uongozi wa mwanamume katika familia, hoja yake inalenga hasa kutetea uongozi wa wanaume peke yao kanisani (wazee wa kanisa wanaume).

Makala hii inavutia na imeandikwa kwa uzuri – na kwa kweli kuna kweli muhimu kadhaa ndani yake tunazokubaliana nazo.⁶ **Lakini je, kweli inatoa hoja za kibiblia zenye nguvu za kuuwekea mipaka uongozi wa kanisa ili uwe wa wanaume peke yao? Hatuamini hivyo.** Kinyume na lengo lake, mafundisho ya Wilson kwa kweli yanaiharibu tofauti nzuri kati ya wanaume na wanawake. Yanapungukiwa na kukamilishana kamili (kujazana kwa pande zote). Ingawa hayawawekei wanaume mipaka, yanawawekea wanawake mipaka kwa namna ambayo Mungu hataki. Tafadhali endeleeni kusoma ili mjue mtazamo huu umekosea wapi.⁷

Hoja za Wilson

Tunaanza na muhtasari wa hoja za Wilson. Anaiacha njia inayotumika mara nyingi ya kuthibitisha kwa mistari moja moja. Badala yake anajaribu kufuata njia inayoiangalia Biblia nzima. Hoja zake kuu ni hizi:

1. Kukamilishana kumewekwa katika uumbaji wa Mungu, hata ndani ya wanaume na wanawake.
2. Wanaume na wanawake wameumbwa ili wawe tofauti. Sifa zao mbalimbali ndizo tunazopaswa kuzitarajia kutokana na Mwanzo 1-4, ambapo mwanamume (kwa Kiebrania neno linalofanana na neno la “ardhi”) alipewa kazi ya kuilinda bustani dhidi ya mashambulizi, na mwanamke, Hawa (jina linalofanana na neno la “uhai”), aliitwa mama wa wote walio hai.
3. Kukamilishana kwa mwanamume na mwanamke kunajitokeza katika ndoa, katika familia na mahali pa kazi. Kwa mujibu wa 1 Timotheo 5:1-2, tunapaswa kuwatendea wanawake wazee hasa kama mama, wanaume wazee hasa kama baba, wanawake vijana kama dada, n.k., si kama vitu visivyo na jinsia wala kama wafanyakazi wasio na jinsia waliotengwa kila mmoja peke yake.
4. Jambo la msingi ni kwamba ni wanaume peke yao wanaopaswa kuwa wazee wa kanisa, kwa sababu (a) kazi ya wazee ni kulilinda na kulihifadhi kanisa kama wachungaji wa kundi, na (b) katika

kila hatua ya historia ya Biblia ni wanaume waliopewa jukumu la kuwalinda na kuwahifadhi watu wa Mungu:

Kuunga mkono (a) anarejelea Matendo ya Mitume 14:22-23; 20:17-38; Tito 1:5-9; 1 Petro 5:1-4. Kuunga mkono (b) anarejelea mada saba, zinazojumuisha mifano sita na kifungu kimoja cha mafundisho. Mifano hiyo ni: Adamu, mababa wa ukoo, makuhani Walawi, ufalme wa Israeli, mitume kumi na wawili, na sifa za Yerusalemu mpya ambao Biblia inahitimishwa nao. Mafundisho ni orodha ya Paulo ya sifa zinazotakiwa kwa wazee wa kanisa.

5. Ingawa wanawake wana nafasi kubwa katika historia ya Biblia, wanatumikia kama wanawake kwa namna inayokamilisha huduma ya wanaume. Kama wanawake, wanaweza kufanya mambo ya kila aina ambayo wanaume hawawezi kuyafanya au hawayafanyi.

6. Kanisa linapaswa kuonekana kama familia. Kwa hiyo kukana kwamba wanawake wanaweza kuwa wazee wa kanisa ni sawa na kukana kwamba wanawake wanaweza kuwa baba na wanaume wanaweza kuwa mama.

Tunasifu jaribio la Wilson la kufuata njia inayoiangalia Biblia nzima. Lakini hoja yake ina kasoro dhahiri: si sahihi kuhusu historia ya Biblia, inapingana na theolojia ya Biblia, na haina msingi imara katika ufafanuzi wake wa Biblia. Tutaangalia kila moja ya mambo haya kwa zamu.

Historia ya Biblia

Kwa mujibu wa Wilson, katika kila hatua ya historia ya Biblia ni wanaume waliopewa jukumu la kuwalinda na kuwahifadhi watu wa Mungu. Kwa hilo anamaanisha kwamba ni wanaume peke yao, wala si wanawake, walioitwa na Mungu kuwalinda na kuwahifadhi watu wa Mungu.

Lakini hilo si kweli hata kidogo. Mifano mashuhuri inayopinga inalikanusha dai lake:

- Wakati Israeli walipotoka Misri, ni nani, mbali na Musa, aliyewekwa na Mungu kuwaongoza watu salama katika jangwa? Kaka na dada yake Musa – Haruni na Miriamu. Taz. Kutoka 15:20-21; Hesabu 12:1-2; Mika 6:4.
- Katika kipindi cha “Waamuzi”, Mungu anamweka Debora kuwaongoza na kuwakomboa watu wa Israeli, kwa kusuluhisha mashauri, kutabiri na kuwaongoza watu vitani (Waamuzi 2:16-19; 4-5).
- Wakati wa Mfalme Yosia, Mungu anamwita Hulda kama nabii mwanamke ili kumwongoza mfalme na watu na kuleta uamsho (2 Wafalme 22:11-23:3).⁸
- Katika Agano Jipya, Prisila analilinda kanisa changa la Efeso dhidi ya mafundisho yasiyotosheleza (Matendo ya Mitume 18:18-28). Jinsi Luka anavyosimulia habari hii inaonyesha kwamba anaiona kuwa mpango wa Mungu.⁹ Pia alihatarisha shingo yake ili kuyaokoa maisha ya Paulo (Warumi 16:4).¹⁰
- Yunia, aliyefungwa gerezani pamoja na Paulo, aliitwa na Mungu kuwa mtume (Warumi 16:7). Utume wake ulikuwa wa aina ileile kama ule wa Apolo na Barnaba, wainjilisti wasafiri na waanzilishi wa makanisa.¹¹ Mafundisho ya mtume yanasaidia kulihifadhi na kulilinda kanisa.

Hata baadhi ya mifano ambayo Wilson mwenyewe ameichagua haionyeshi kwamba ni wanaume peke yao walioitwa na Mungu kuwalinda watu wa Mungu.

Kwanza: Adamu. Wilson anasema kwamba aliwekwa katika bustani “ili kuitumikia na kulinda” (Mwanzo 2:15). Tunakubali kwamba tafsiri yake “kutumikia na kulinda” ni sahihi, ingawa ni tafsiri ya

wachache ya andiko la Kiebrania.¹² Hata hivyo:

1. Mwanzo 2 haisemi kwamba kuilinda bustani ilikuwa kazi ya Adamu peke yake. Kinyume chake, mwanamke alipaswa kuwa msaidizi wake au “mwenzi wa kufanana naye” katika kazi hii (Mwanzo 2:18; linganisheni 1:28).

2. Katika lugha ya Biblia, neno la “msaidizi” (‘ēzer), linalotumiwa kwa mwanamke, linaonekana kuwa na maana ya ziada ya “mlinzi” au “mkombozi”. Katika kila matumizi mengine ya neno hili, muktadha unaonyesha kwamba msaada unaotolewa ni ulinzi au ukombozi, mara nyingi msaada wa Mungu kwa Israeli.¹³

3. Kuilinda bustani si sawa na kuwalinda watu wa Mungu.¹⁴

Pili, mababa wa ukoo. Wilson hataji andiko lolote ambamo Mungu anawapa mababa wote wa ukoo kazi ya kuwalinda watu wa Mungu. Ikiwa anadhani anaweza kujitegemeza juu ya ukweli kwamba baadhi yao walifanya hivyo wakati mwingine katika maisha halisi, basi sisi pia tunaweza kutaja mifano ya wanawake wanaowalinda watu wa Mungu:

Abigaili anamwokoia mumewe na wanaume wa nyumbani mwake na kifo cha kikatili (1 Samweli 25).

Rahabu anawalinda wapelelezi wanaume (Yoshua 2).

Mwanamke mmoja asiyetajwa jina anawaokoa watu wa Thebesi wasichomwe moto (Waamuzi 9:50-57). Yeye ni mfano wa kuvutia hasa. Anafanya tendo la nguvu (anainua jiwe la kusagia) katika tendo la vita vya kujihami (anamjeruhi vibaya hadi kufa mfalme Abimeleki aliyekuwa ameuizingira mji) kama sehemu ya mpango wa Mungu wa kuushinda uovu (mst. 56). Lakini kwa kuwa kijamii haikukubalika kwa Abimeleki kuuawa na mwanamke, anamwagiza mbeba silaha zake auchomoe upanga wake na kumuua. Jambo hili linaonyesha jinsi Mungu anapomweka mwanamke kulinda au kuongoza ili kutimiza makusudi yake, anavunja desturi za kijamii za mfumo dume za utamaduni huo.

Yule mwanamke mwenye hekima wa Abeli-beth-maaka anawalinda wanaume na wanawake wa mji wake dhidi ya jeshi lililokuwa likiushambulia (2 Samweli 20).

Esta anawaokoa Wayahudi na mauaji ya halaiki (Esta 2:19-9:19).

Mwanamke hodari wa Mithali 31:10-31 anailinda familia yake mwenyewe na nyumba yake, lakini pia maskini na wahitaji. Anaelezwa kama kielelezo bora, lakini jambo hilo linamaanisha kwamba sifa zinazoelezwa zinapatikana kwa wanawake halisi, ingawa si zote kwa mtu mmoja.¹⁵

Tatu: Yerusalemu mpya. Wilson anaandika:

Biblia inamalizika kwa mji wa kike – unaojumuisha watu wote wa Mungu, vyovyote vile jinsia yetu – kuokolewa na Mkombozi wa kiume, na hatimaye kuolewa naye, huku kuta za mji na misingi yake zikiwa zimepewa majina ya mitume wanaume na mababa wa ukoo wanaume.

Haieleweki kwa nini Wilson anauona Yerusalemu mpya kuwa uthibitisho wa dai lake. Maono ya Yohana hayahusu mababa wa ukoo wala mitume wanaume wanaowalinda watu wa Mungu:

- Katika Ufunuo 21:12, malango (si kuta) yameandikwa majina ya kabila kumi na mbili za wana wa Israeli. Malango ni milango ya kuingilia. Majina haya yanaonyesha ni nani anayeruhusiwa kuingia, yaani watu wote wa Mungu (taz. Ezekieli 48:30-35; Ufunuo 7:4, 9). Malango hayapo kwa ajili ya ulinzi: hayafungwi kamwe (21:25).

- Katika Ufunuo 21:14, ukuta wa mji una misingi kumi na miwili, ambayo juu yake yameandikwa “majina kumi na mawili ya wale mitume kumi na wawili wa Mwana-Kondoo”. Jina “mitume wa Mwana-Kondoo” linaelekeza kwenye kuanzishwa kwa kanisa kupitia ujumbe wa kitume kuhusu Yesu kama yule “aliyetufungua katika dhambi zetu kwa damu yake” (Ufunuo 1:5). Hapa jambo linalozungumziwa si ulinzi.¹⁶

Mungu aliwaamuru wanawake kutawala pamoja na wanaume (Mwanzo 1:28) na, kama inavyoonekana, kulinda pamoja na wanaume (Mwanzo 2:18). Kwa hiyo hata baada ya matokeo mabaya ya kutotii kwa wanadamu katika Mwanzo 3 (“naye atakutawala” – 3:16), tungeweza kutarajia kupata katika historia ya Biblia ushahidi fulani wa mwenendo huu wa kutawala na kulinda. Na hicho ndicho hasa tunachokipata. Taz. mifano iliyotajwa hapo juu, tangu Miriamu hadi mwanamke hodari wa Mithali 31.

Theolojia ya Biblia

Ili kuielewa Biblia sawasawa, ni lazima mtu akumbuke dhana ya Agano Jipya ya nyakati mbili zinazopingana.

Kuna wakati huu wa sasa ulio mbaya, ambao Yesu ametuokoa kutoka kwao, na kuna wakati ujao, ambao Yesu ameanzisha. Wakati ujao utatimizwa kikamilifu katika ufufuo ujao na katika kurejeshwa kwa vitu vyote katika uumbaji mpya. Kwa sasa tunaishi mahali ambapo nyakati hizi mbili zinaingiliana, yaani katika hali ya “sasa, lakini bado”. Mtiririko huu wa mawazo unaonekana wazi katika sehemu nyingi za Maandiko Matakatifu.¹⁷

Kutimizwa kwa wakati ujao si kurudi Edeni, bali ni mustakabali mpya na tofauti, unaoonyeshwa kwa mfano wa mji, wala si wa bustani (Ufunuo 21:1-22:5). Kwa hiyo katika ufufuo watu, tofauti na Mwanzo 2:24, hawaoi wala hawaolewi (Mathayo 22:30). Kuzaana hakutahitajika. Uumbaji mpya utajazwa na mkutano mkubwa ambao hakuna mtu awezaye kuuhesabu, wa kila kabila, taifa, jamaa na lugha (Ufunuo 7:9; 19:6-7).

Bila shaka Wilson anayajua haya yote. Mwanzoni kabisa mwa makala yake anaandika kuhusu uumbaji mpya:

Si jambo la kushangaza kwamba kuondolewa kwa tofauti kati ya mbingu na nchi kunahusishwa na kuondolewa kwa tofauti kati ya mwanamume na mwanamke.

Lakini anapoiendeleza hoja yake, mfumo wa Biblia unasahaulika. **Anatoa hoja kana kwamba hakuna tofauti ya misingi kati ya uumbaji wa kwanza na uumbaji mpya, au kati ya agano la kale na agano jipya. Anasema kwa haki: “Wakristo wameitwa kuonyesha kukamilishana kwa mwanamume na mwanamke katika wakati huu”, lakini anakosa kuzingatia jinsi wito huu unavyowekewa masharti na wito ulio wazi wa kuonyesha, katika maisha haya ya sasa, maisha mapya ya wakati ujao.**

Kushindwa kwake kufikiri kwa namna iliyo aminifu kwa muktadha wa Agano Jipya kunaonekana wazi katika maneno yake kuhusu makuhani Walawi:

Makuhani Walawi, waliokabidhiwa jukumu la kulinda mahali patakatifu, na kwa hiyo kuwalinda watu wote wa Israeli, wote ni wanaume, tena wanaume wa nguvu za vurugu – wanatumia siku yao kuchinja wanyama, na kwanza waliwekwa wakfu kwa huduma ya ukuhani kwa sababu walikuwa na wivu wa kutosha kwa ajili ya Yahweh hata kuwaua Waisraeli wenzao (Kutoka 32:25-29).

Haya yanasemwa ili kuunga mkono wazee wa kanisa wanaume kwa ajili ya makanisa! **Lakini jambo hili liko mbali kabisa na maisha ya Agano Jipya.** Tunamfuata Mkombozi anayetufundisha kuweka chini silaha zetu, kuwapenda adui zetu, kuwaomba wanaotudhi, kugeuza shavu la pili, kutolipiza kisasi, kuushinda ubaya kwa wema, kuwaonya wapinzani kwa upole, na kuwarudisha wenye dhambi kutoka katika upotevu wao.¹⁸ Katika Agano Jipya hakuna mwamini anayeitwa, kama mwamini, kutumia nguvu za vurugu dhidi ya wengine.¹⁹ Silaha za vita vyetu ni za kiroho, si silaha za ulimwengu (2 Wakorintho 10:3-5). “Huduma ya ukuhani” ya Paulo haiko katika kuua, bali katika kuitangaza habari njema ya Mungu ya uzima (Warumi 15:16). Wafuasi wote wa Yesu, wanaume na wanawake, wameitwa kujivika silaha za kiroho kwa ajili ya vita vya kiroho, ambavyo si juu ya damu na nyama (Waefeso 6:10-18).²⁰

Ukiutazama katika muktadha wa theolojia ya Biblia, maana ya ukuhani wa Walawi inapingana moja kwa moja na hitimisho la Wilson. Ukuhani wa agano la kale ulikuwa kivuli cha mapema cha huduma ya Yesu Kristo, Kuhani Mkuu wetu mkuu, ambaye ndani yake waamini wote wanakuwa makuhani, wanaume kwa wanawake (Waebrania 2-10; 1 Petro 2:9; Ufunuo 1:6; 5:10). Ikiwa ukuhani wa Walawi unachukuliwa kuwa fundisho kuhusu uongozi na ulinzi wa watu wa Mungu, basi fundisho lenyewe ni kwamba chini ya agano jipya wanaume na wanawake wote wameitwa kwa kazi hizi.²¹

Hoja ya Wilson inayotokana na uumbaji wa kwanza haihusiki hapa hata kidogo. Hatuhitaji kubishana kuhusu kiasi gani wanaume “wameundwa” tofauti na wanawake ili tuielewe huduma ya Kikristo. Bila shaka, kwa kawaida wanaume wana nguvu kubwa zaidi za misuli kuliko wanawake.²² **Lakini sifa za kimwili kama nguvu za misuli si sifa zinazomstahilisha mtu kuongoza kanisa.** Kuwa mzee wa kanisa kunahitaji tabia za kiroho na karama, ili kuyakuza, kuyalisha na kuyalinda maisha mapya katika Kristo.

Ni mfumo huu wa mawazo (agano la kale/agano jipya, wakati wa sasa/wakati ujao, uumbaji wa kwanza/uumbaji mpya) unaompa Paulo uhuru wa kupinga moja kwa moja Mwanzo 1:27 (“mwanamume na mwanamke”) katika Wagalatia 3:28 (“hakuna mwanamume na mwanamke”). Katika waraka wake anakuwa na tofauti kati ya uumbaji wa kwanza, ulioharibiwa na kutotii, na uumbaji mpya, ulioanzishwa na Yesu Kristo, mbele ya macho yake (Wagalatia 1:4; 6:15). Katika uumbaji mpya ndani ya Kristo, mwanamume na mwanamke hawana tena maana ileile kama hapo awali. Kama vile kuondolewa kwa tofauti kati ya Wayahudi na Mataifa katika Kristo (ingawa kimwili tofauti hiyo iliendelea kuwepo) kulikuwa na matokeo kwa mwenendo ndani ya familia mpya ya Mungu (taz. Wagalatia 2:11-21; 6:15-16), vivyo hivyo kuondolewa kwa tofauti kati ya mwanamume na mwanamke katika Kristo (ingawa kimwili iliendelea kuwepo) kulikuwa na matokeo kwa mwenendo: wanawake walikuwa watenda kazi kamili pamoja katika Injili.

Katika Kristo wakati mpya umeanza. Ulidokezwa katika kazi ya Yesu, na ulianzishwa kwa uamuzi kupitia kushindwa kwa mauti msalabani na kufufuka kwa Yesu kwa uzima mpya, ambamo hatakufa tena kamwe. Uzima huu mpya unashirikishwa kwa wale wanaomfuata kupitia zawadi ya Roho Mtakatifu. Ndiyo sababu Petro, siku ya Pentekoste, ananukuu unabii wa Yoeli kuhusu wakati ujao (Matendo ya Mitume 2:17-18, NIV):

[Matendo ya Mitume 2:18] *“Na itakuwa katika siku za mwisho, asema Mungu, nitamwaga Roho yangu juu ya wote wenye mwili; na wana wenu na binti zenu watatabiri, na vijana wenu wataona maono, na wazee wenu wataota ndoto. Naam, hata juu ya watumishi wangu wanaume na watumishi wangu wanawake nitamwaga Roho yangu katika siku zile, nao watatabiri.”*

Katika maisha mapya ya Roho, tofauti za zamani za kijamii haziangaliwi tena. Roho amepewa wote. Kama Yesu alivyosema: “Imeandikwa katika manabii, Na wote watakuwa wamefundishwa na Mungu”

(Yohana 6:45, akinukuu Isaya 54:13; taz. pia Yeremia 31:31-34).

Karama za kiroho – zikiwemo zile za uongozi na za kufundisha – zinahusiana na kuanza kwa wakati wa ufalme wa Mungu kupitia Roho, na kwa hiyo zinatolewa bila kutofautisha jinsia:

- Katika Matendo ya Mitume 2 wanawake watatabiri (mist. 17-18), na ni wazi kwamba kwa kweli wanawake walikuwa sehemu ya kundi la watu 120 waliompokea Roho. Kutabiri ni aina ya uongozi.
- Katika Warumi 12:3-8, miongoni mwa karama zinazogawiwa “kila mtu” ni unabii, kufundisha na kuongoza.
- Katika 1 Wakorintho 12, miongoni mwa karama zinazogawiwa “kila mtu” (mst. 7) ni neno la hekima (mst. 8), mitume, manabii na walimu (mst. 28).²³ Hapa inashangaza sana kwamba Roho “humgawia kila mtu kama apendavyo”, bila kudokeza tofauti yoyote kati ya jinsia.
- Katika Waefeso 4:11 hakuna dalili ya tofauti ya kijinsia kati ya mitume, manabii, wainjilisti, wachungaji na walimu (zingatieni pia manabii wanawake katika 1 Wakorintho 11, Prisila anayefundisha katika Matendo ya Mitume 18, na watenda kazi wanawake pamoja na Paulo katika Warumi 16).
- Katika Wakolosai 3:16, wale wanaolilinda kanisa kwa kuonyana na kufundishana wanaweza kuwa wanaume au wanawake.
- Katika 1 Petro 4:10-11 “kila mtu” anaruhusiwa “kunena kama mausia ya Mungu”.

Mtu akiisoma Biblia bila miwani ya ukamilishano, mafundisho haya yanathibitisha somo la ukuhani wa Walawi kubadilishwa na ukuhani wa waamini wote katika Kristo. ***Ikiwa Petro na Paulo wana maoni kwamba uongozi wa kanisa ni wa wanaume peke yao, kwa nini basi mafundisho yao kuhusu karama za uongozi yanawalenga wanaume na wanawake wote, bila kuuweka wazi mpaka huo? Mafundisho kuhusu karama za kiroho yanaonyesha kwamba, kuhusu uongozi wa kanisa chini ya agano jipya, hakuna tofauti kati ya wanaume na wanawake.***

Jambo hili halipingwi pia na ukweli kwamba Yesu aliwachagua mitume kumi na wawili kuwa mitume waanzilishi wa vuguvugu lake jipya. Ndiyo, wote walikuwa Wayahudi, watu huru na wanaume. ***Lakini aliwaweka katika wakati wa mpito, kabla ya kuzinduliwa kwa agano jipya.*** Kwa kufuata mfano wa wale mababa kumi na wawili wa makabila, waliwakilisha kwa ishara kurejeshwa kwa watu wa Mungu kama wafuasi wa Yesu.

Haibishaniwi kwamba baada ya Pentekoste, katika wakati wa Roho, viongozi wa kanisa waliofuata waliweza kuwa watu wa Mataifa au watumwa. Ukweli kwamba wale Kumi na Wawili walikuwa Wayahudi na watu huru si hoja dhidi ya viongozi kama hao. Vivyo hivyo, uanaume wa mitume kumi na wawili si hoja dhidi ya uwezekano kwamba viongozi wa baadaye wawe wanawake.

Ufafanuzi wa Biblia

Sasa tunaigeukia hoja ya Wilson kwamba kazi ya wazee ni kulilinda na kulihifadhi kanisa kama wachungaji wa kundi, pamoja na orodha ya Paulo ya sifa zinazotakiwa kwa wazee wa kanisa. Wilson anaona kwamba mambo yote mawili yanaagiza kwamba wazee wawe wanaume peke yao.

Tunakubali kwamba, kwa mujibu wa Agano Jipya, mojawapo ya kazi za wazee ni kulilinda na kulihifadhi kanisa kama wachungaji wa kundi. ***Lakini mfano wa “wachungaji” wala aina ya kazi yao havionyeshi kwamba wazee lazima wawe wanaume.***

Katika Biblia wachungaji si wanaume tu, bali pia wanawake (Mwanzo 29:9; Kutoka 2:16-17), kwa hiyo mfano huu haudokezi sharti lolote la kijinsia.

Kuhusu aina ya kazi, tunakubali kwamba wanaume wengi kuliko wanawake wanafaa kwa mapigano ya kimwili. Mbwa mwitu halisi wanaposhambulia kundi halisi la kondoo, huenda wachungaji wanaume wanafaa zaidi kuliko wachungaji wanawake. Lakini jambo hilo halihusiki na kazi ya uzee wa kanisa, inayohitaji tabia za kiroho na karama ambazo wanaume na wanawake wanashiriki pamoja.

Jambo hili linakuwa wazi sana tunapoziangalia sifa zinazotakiwa kwa wazee wa kanisa ambazo Paulo anazitaja.²⁴

Katika 1 Timotheo, Paulo anaeleza wasiwasi wake kuhusu viongozi fulani wasiofaa (1:7) wanaofundisha mafundisho ya uongo (1:3), ambao hataji jinsia yao (1:3, Kigiriki tisin, kutoka tis – mtu, mtu fulani). Mara tu baada ya kuwataja wanawake katika 1 Timotheo 2:15, Paulo anageukia sifa zinazotakiwa kwa viongozi, na anaanza kwa utangulizi usiotaja jinsia: “mtu (tis) akitaka kazi ya askofu ...” (3:1).

Isipokuwa jambo moja linaloonekana kuwa tofauti, mienendo na vigezo vyote ambavyo Paulo anaviorodhesha baadaye vinaweza kuwahusu wanawake pia. Iwe kwa silika au kwa makusudi, Paulo anasisitiza ujumbe kwamba wanawake wanaweza kuwa na sifa zinazohitajika kwa kazi ya uzee. Anafanya hivyo kwa kutumia maneno ya Kigiriki yaleyale au yanayofanana nayo, na mawazo yaleyale, anapoandika kuhusu wanawake mahali pengine katika 1 Timotheo na Tito. Tunaipitia orodha ya 1 Timotheo:

- Kazi ya uzee ni kazi njema (3:1); Paulo anatarajia wanawake watende kazi njema (5:10).
- Wazee lazima wawe watu wasiolaumika (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe watu wasiolaumika (5:7).
- Wazee lazima wawe wenye kiasi (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe wenye kiasi (3:11).
- Wazee lazima wawe wenye kujitawala (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe wenye kujitawala (2:9, 15).
- Wazee lazima wawe wenye adabu (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe wenye adabu (2:9).
- Wazee lazima wawe wakaribishaji (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe wakaribishaji (5:10).
- Wazee lazima wawe wajuzi wa kufundisha (3:2); Paulo anatarajia wanawake wawe walimu wa mambo mema (Tito 2:3).
- Wazee hawapaswi kuwa walevi (3:3); Paulo anatarajia wanawake wasiwe walevi (Tito 2:3).
- Wazee hawapaswi kuwa wapenda fedha (3:3); Paulo anatarajia wanawake wasijipambe kwa dhahabu, lulu na mavazi ya thamani kubwa (2:9).
- Wazee wanapaswa kuwasimamia vizuri watu wa nyumba zao (3:4); Paulo anatarajia wanawake wasimamie nyumba zao (kwa neno ambalo ni muungano wenye neno lenye nguvu despoteō) (5:14).
- Wazee lazima wawatawale watoto wao kwa heshima yote (3:4); Paulo anatarajia wanawake waonyeshe heshima (3:11).
- Wazee hawapaswi kuwa waongofu wapya wanaoanguka katika hukumu kwa sababu ya kiburi (3:6); Paulo anatarajia wanawake wawe wenye moyo wa unyenyekevu na wasianguke katika hukumu (5:10, 12).
- Wazee lazima washuhudiwe vema na watu wa nje (3:7); Paulo anatarajia wanawake washuhudiwe vema na wengine (5:7, 10).

Paulo anataja pia sifa nyingine kadhaa: mpole, si mtu wa vurugu (linganisheni 1:13!) na si mgomvi (3:3). Haibishaniwi kwamba sifa hizi zinapatikana pia kwa wanawake. Kwa hiyo Paulo ameorodhesha angalau sifa au mienendo kumi na sita ambayo bila shaka inaweza kuonekana kwa wanaume na kwa wanawake. Anaonekana kuchukulia kwamba wanawake wanaweza kutimiza sifa hizi.

Mawazo ya Paulo yanapatana pia na maneno mengine anayoyasema kuhusu kuwatunza watu wa Mungu, yanayojumuisha picha za kike. Anaeleza huduma yake na ile ya Silwano na Timotheo kati ya Wathesalonike kuwa ya upole kama ya mtoto, kama mama anayewanyonyesha watoto wake mwenyewe (1 Wathesalonike 2:7). Katika huduma yake kwa Wagalatia, katika mojawapo ya mifano ya kushangaza kuliko yote katika Agano Jipya, anajiona kama mwanamke mjamzito anayezaa mtoto (Wagalatia 4:19).

Haya yote yako mbali sana na wazo la Wilson kwamba sifa zinazotakiwa kwa wazee zinakusudia kazi ya ulinzi ya kiume hasa, na zinawalenga wanaume peke yao. Maandiko yanaonyesha kila mara kwamba huo si mtazamo wa Paulo.

Jambo pekee linaloonekana kuwa tofauti katika orodha ya sifa ni kwamba mzee lazima awe mias gunaikos andra – kwa neno kwa neno: “mume wa mke mmoja” (3:2). Msemo huu unahusu kufuata kiwango cha Kikristo cha maadili ya kingono – kutokuwa mzinzi na kutokuwa na wake wengi. ***Kwa sababu ya muktadha na kwa sababu ya jinsi lugha ya Kigiriki inavyofanya kazi, msemo huu unapaswa kueleweka hapa kwa ujumla, yaani unawahusu wanaume na wanawake. (Mwandishi wa Kigiriki anapotaka kuwahusisha wanaume na wanawake, ni kawaida kutumia nomino inayofaa ya kiume.)***²⁵

Jinsi sifa za Paulo kwa wazee zilivyoandikwa bila kutaja jinsia huenda ikawashangaza wasomaji wanaozifahamu tafsiri za Kiingereza za 1 Timotheo 3, ambamo kwa mapokeo vinatumika viwakilishi na vivumishi vingi vya kiume visivyopatikana katika Kigiriki cha Paulo. ***Lakini wasomi mashuhuri wa ukamilishano wenye sifa za juu, kama Douglas Moo na Tom Schreiner, wanakubaliana kwamba maneno ya orodha ya sifa hayawazuii wanawake.***²⁶ ***Hata John Piper na Wayne Grudem wanaonekana kulikubali jambo hili.***²⁷

Ingawa kwa kawaida tunaiita orodha ya Paulo “sifa zinazotakiwa”, karibu wasomi wote na mamlaka za kanisa wanaielewa ipasavyo kuwa mwongozo zaidi kuliko sharti. Si kanuni ya kanisa yenye ufafanuzi wa kisheria wa sifa za kazi ya uzee; ni shauri katika barua kwa mtenda kazi wa karibu. Hatujui kundi lolote kubwa la kikanisa linalowataka wazee wawe wameoa (usomaji wa neno kwa neno wa mst. 2) au wawe na watoto wasiopungua wawili (mst. 4). Kama hili lingekusudiwa kuwa sharti, Paulo mwenyewe, na hata Mchungaji Mkuu, Bwana Yesu, wasingestahili kuwa wazee wa kanisa.

Basi, Wilson ana sababu gani za kuifasiri orodha hii kwa namna kwamba kazi ya uzee ni ya wanaume peke yao? Anataja mambo saba.

Kwanza anasema kwamba kwa wazee “inachukuliwa kwamba ni wanaume”. Ikiwa anamaanisha kwamba Paulo anachukulia kwamba wazee wengi watakuwa wanaume, tunakubaliana naye. Lakini ikiwa anamaanisha kwamba Paulo anachukulia kwamba wazee watakuwa wanaume peke yao, basi tunadhani amekosea. ***Katika orodha hakuna dhana kama hiyo, kwa kuwa hakuna sababu ya msingi ya kusoma mias gunaikos andra kana kwamba inawahusu wanaume peke yao.*** Lakini hata kama hoja ya kwanza ya Wilson ingekuwa sahihi, haithibitishi msimamo wake, kwa sababu kuchukulia kwamba wengi wako hivyo si sharti.

Pili anasema kwamba mzee lazima awe “mume wa mke mmoja”. Hili linarejelea msemu mias gunaikos andra. Wilson haelezi kwa nini anaona haifai, katika muktadha huu, kuuelewa msemu huu kwa maana ya jumla. **Msimamo wa Wilson unagongana na ukweli kwamba Paulo (1) anaanza orodha yake bila kutaja jinsia, (2) anaorodhesha sifa au mienendo kumi na saba, ambazo kumi na sita kati yake (kwa mtazamo wa Paulo) bila shaka zinapatikana kwa wanawake, na (3) anaieleza ya kumi na saba kwa namna inayoweza kusomwa bila kutaja jinsia (kwa sababu ya muundo wa Kigiriki), lakini hata hivyo (4) anakusudia ya kumi na saba ieleweke kuwa sharti la lazima kwamba wazee lazima wawe wanaume. Hilo haliaminiki.**

Linapingana pia na ufahamu kwamba orodha hii ni mwongozo zaidi kuliko sharti. Mtazamo wa Wilson unamaanisha kwamba wale waliomruhusu John Stott kulitumikia kanisa kama mchungaji hawakulitii neno la Mungu, kwa sababu Stott hakuwa ameo.

Tatu, Wilson anasema:

Kanisa ni familia ambayo ina na inahitaji sana baba na mama pia (k.m. 5:1-2), na hiyo ni dalili yenye nguvu kwamba Paulo anawaona waangalizi kama baba.

Lakini mantiki ya hoja hii ni vigumu kuielewa. Ikiwa kanisa ni familia inayohitaji baba na mama pia, hiyo ingemeanisha kwamba wanaume na wanawake wote wanapaswa kuwa wazee.

Nne anaona kwamba sharti la kuisimamia nyumba vizuri na kuwaweka watoto katika unyenyekevu (3:4) ni “dalili yenye nguvu” kwamba Paulo anawaona wazee kuwa wanaume. Lakini kwa kuwa wanawake husimamia nyumba na kulea watoto,²⁸ msingi wa imani ya Wilson hauonekani.

Tano anatoa hoja kutokana na sharti la kuweza kufundisha (3:2):

Paulo amewakataza wanawake jambo hili hivi punde (2:12; ukweli kwamba kuna mijadala mingi kuhusu alimaanisha nini hasa kwa maneno hayo haupaswi kutuzuia tusione uhusiano ulio wazi).

Lakini mijadala hiyo mingi inazua maswali mazito yasiyoweza kupuuzwa kwa urahisi hivyo. Wasomi wasio wa ukamilishano wanaielewa 2:12 kuwa inakataza mafundisho ya uongo ya wanawake fulani. Kuna matatizo halisi katika tafsiri na ufafanuzi wa ukamilishano wa 1 Timotheo 2:12, miongoni mwake:

Kwa kuwa waraka wa Paulo unalenga kupambana na mafundisho ya uongo (kuanzia 1:3), kwa nini 2:12 isomwe kama katazo la mafundisho sahihi ya wanawake, na si kama katazo la mafundisho ya uongo ya wanawake?

Ikiwa Paulo anataka kuweka kanuni ya jumla, kwa nini basi anasema ouk epitrepō – “siruhusu”? Hakuna mahali popote katika Biblia ambapo msemu huu unatumika kuweka kanuni ya jumla.

Ikiwa katika 2:12 Paulo anazungumzia matumizi ya mamlaka halali ya kichungaji kanisani, kwa nini basi anatumia kitenzi authenteō badala ya mojawapo ya maneno ya kawaida ya kutumia mamlaka?

Wakamilishano wanatafsiri authenteō kuwa “kuwa na mamlaka” au “kutumia mamlaka”, lakini hawawezi kutaja hata mfano mmoja ulio wazi wa maana hii kabla ya wakati wa Paulo, katika wakati wa Paulo, au hadi karibu miaka 300 baadaye.²⁹

Hata hivyo, hoja ya Wilson kuhusu kufundisha inakosea hata kwa usomaji wa ukamilishano, kwa kuwa Paulo anaonyesha wazi katika 5:17 kwamba si wazee wote wanaofundisha.³⁰

Sita anaitaja 3:11, ambapo, katikati ya sifa zinazotakiwa kwa mashemasi zinazoanza katika 3:8 na kuendelea katika 3:12, wanawake wanatajwa waziwazi. Kwa sababu ya 3:11, Wilson anaona kuwa “karibu haiwezekani” kwamba Paulo aliwakusudia wanawake kuwa wazee. Lakini kwa kusema hivyo anatia chumvi. Wafafanuzi hawana uhakika kuhusu kusudi la 3:11. Tafsiri za Kiingereza hazikubaliani kama katika 3:11 Paulo anazungumzia “wanawake”, “wake wa mashemasi” au “mashemasi wanawake”. Wafafanuzi wamependekeza tafsiri tano tofauti.

Uso maji rahisi ni kwamba Paulo anazungumzia wanawake katika 2:15, kisha anaanza orodha yake ya sifa za wazee kwa utangulizi usiotaja jinsia (3:1), hivi kwamba tayari ni wazi kwa wasomaji kwamba orodha ya kwanza imekusudiwa kwa wanaume na kwa wanawake. Lakini orodha ya mashemasi inaanza moja kwa moja na neno la kiume “diakounous”, kwa hiyo, alipokuwa akiamuru maneno yaandikwe, anatambua kwamba anahitaji kutoa ishara ili kuonyesha kama anawafikiria wanaume peke yao au pia wanawake. Ishara hiyo anaitoa katika 3:11: anazungumzia mashemasi wanawake na pia wanaume. Andrew Bartlett anapendelea usomaji huu rahisi. Terran Williams anapendelea tafsiri nyingine, ambazo nazo pia hazipatani na mtazamo wa Wilson.³¹

Zaidi ya hayo, tumeshaona kwamba Wilson hakuzingatia lugha ya jumla ya orodha ya sifa za wazee, pamoja na sifa na mienendo yake inayowafaa wanawake. Kwa hiyo hukumu ya Wilson kuhusu maana ya 3:11 ina uzito mdogo. ***Na ikiwa kweli Paulo anataka kuweka kanuni kwa makanisa yote kwamba ni wanaume peke yao wanaoruhusiwa kuwa wazee, kwa nini basi hasemi hivyo mahali popote kwa uwazi na bila utata? Kwa nini anawaachia wasomaji wake kutoa hitimisho lisilo na uhakika kuhusu wazee kutoka katika kifungu kinachohusu mashemasi?***

Saba: Wilson anasema:

Hata wafasiri wa usawa (wanaoshikilia mtazamo kwamba wanaume na wanawake ni sawa na wanaweza kushika nafasi zote za huduma na uongozi) mara nyingi wanakubali kwamba masharti haya “yanamwonyesha mwangalizi kama mume na baba” (Towner), na kwamba “Paulo kila mara anamtaja mwangalizi kama mwanamume” (Wright). Angalau katika andiko hili, kazi ya uzee haijaelezwa bila kujali jinsia.

Lakini kauli hii haitokani na utafiti mzuri.

Nukuu ya Philip Towner inatoka katika ufafanuzi wa Towner juu ya nyaraka kwa Timotheo na Tito. Ni sehemu ya mjadala wake kuhusu maana ya *mias gunaikos andra*. Wilson hakuyawasilisha kwa usahihi yale ambayo Towner anaandika. Towner haandiki kwamba sifa hizo zinamwonyesha mwangalizi kama mume na baba. Anachoandika hasa ni kwamba “dhana za kinyumbani za orodha hiyo ... zinamwonyesha mwangalizi kama mume na baba” (msisitizo umeongezwa). Hapo tunarudi tena kwenye hoja ya dhana, ambayo hatukubaliani nayo – si na Wilson wala na Towner – lakini ambayo kwa vyovyote vile haifiki popote, kwa sababu dhana si sharti.

Kwa maoni yetu, jinsi Wilson anavyoeleza maana ya ufafanuzi wa Tom Wright inapotosha hata zaidi. Nukuu hiyo inatoka katika kitabu cha ibada cha Wright juu ya Nyaraka za Kichungaji, katika mfululizo wa *Paul for Everyone*. Wilson anaueleza ufafanuzi wa Wright kana kwamba unaunga mkono maoni kwamba “uzee wa kanisa si jambo lisilotegemea jinsia”, bali ni wa wanaume peke yao. Hilo ni kinyume kabisa cha jinsi Wright anavyoliona. Hiki ndicho Wright anachosema:

Paulo kila mara anamtaja askofu kama mwanamume. Ninaposoma sehemu nyingine ya Agano Jipya, nadhani hilo linatokana zaidi na ukweli kwamba sarufi ya Kigiriki kwa kawaida huzitaja jinsia

zote mbili kwa pamoja, na kwamba katika siku za mwanzo za kanisa viongozi wa makanisa mengi huenda walikuwa wanaume. Sioni kwamba jambo hili linawazuia wanawake wasiifanye huduma hii maalum na wito huu.

Kwa sababu ya ujuzi wake wa kitaalamu wa Kigiriki cha karne ya kwanza, Wright, aliye mwanausawa, sawa na wakamilishano Moo na Schreiner, haoni katika orodha ya Paulo ya sifa jambo lolote linalowazuia wanawake.

Basi tunafika wapi na sababu saba za Wilson za kuifasiri orodha ya Paulo kwa namna inayowazuia wanawake wasiwe wazee wa kanisa? Hakuna hata moja yenye nguvu. Katika jambo hili Moo, Schreiner na Wright wako sahihi, na Wilson amekosea.

Kukamilishana kwa Kweli

Sasa tumechunguza hoja kuu ya Wilson: kwamba katika kila hatua ya historia ya Biblia ni wanaume waliopewa jukumu la kuwalinda na kuwatunza watu wa Mungu. Tumeona kwamba hoja hiyo si sahihi kuhusu historia ya Biblia, inapingana na theolojia ya Biblia, na haina mshikamano katika ufafanuzi wake wa Biblia. Makala ya Wilson inashindwa kutoa msingi wa kibiblia kwa ukamilishano.

Ukweli kuhusu msimamo wa Wilson ni kwamba unaiharibu tofauti nzuri kati ya wanaume na wanawake. Unafanya hivyo kwa sababu unakana kukamilishana kamili kwa kibiblia kwa wanaume na wanawake, walioumbwa kwa mfano wa Mungu. Wakati hauwazuii wanaume, unawazuia wanawake kwa namna ambayo Mungu hakukusudia. Unazuia mchango wa wanawake katika uongozi wa kanisa.

Kwa njia hiyo kanisa linanyimwa karama na rasilimali ambazo Mungu amelipa. Mkamilishano Wayne Grudem alisema kwa haki:

*Mungu amewapa wanawake ufahamu na hekima nyingi ... na ... viongozi wote wa kanisa wanaoshindwa kuitumia hekima ya wanawake kwa kweli wanatenda kwa upumbavu.*³²

Lakini kuna mengi zaidi yasiyo sahihi katika makala ya Wilson.

Kusisitiza Kupita Kiasi Tofauti ya Kijinsia

Kwa jinsi Wilson anavyoielewa historia ya Biblia, wanawake wanahudumu ndani yake kama wanawake tu, kwa namna inayowakamilisha wanaume. Anaorodhesha mifano ipatayo 26 na kusema:

Katika kila mmoja wa mifano hii, wanawake wanaohusika wanawahudumia watu wa Mungu hasa kama wanawake.

Anaeleza:

Nguvu ya mifano hii iko katika ukweli kwamba wanawake wanaweza kufanya mambo ya kila aina ambayo wanaume hawawezi kufanya au hawayafanyi, na kinyume chake.

Jambo hili ni rahisi kuelewa katika mfano kama wa Mariamu, mama yake Yesu. Ni mwanamke tu anayeweza kuwa mama. Lakini mifano yake mingine mingi inaweza kuitwa ya ajabu bila wasiwasi. Kwa mfano:

- Debora anawaongoza Israeli; lakini mwanamume angeweza kuwaongoza Israeli, na wengi walifanya hivyo.

- Hana na Mariamu wanatunga zaburi na nyimbo zilizomo katika Maandiko Matakatifu, lakini hata Daudi na Asafu walifanya hivyo.
- Hulda na binti za Filipo wanatabiri; lakini wanaume wengi hufanya hivyo pia.
- Kloe anaongoza kanisa, lakini wanaume pia hufanya hivyo.
- Lidia anaendesha biashara; lakini mwanamume anaweza kuendesha biashara, na wengi hufanya hivyo.
- Euodia na Sintike ni watendakazi pamoja na Paulo katika Injili; lakini hivyo ndivyo walivyo wanaume wengi pia – Paulo anatumia neno lilelile la Kigiriki (*sunergos*) kuwaeleza Timotheo, Apolo, Silvano (Sila) na Tito.
- Yunia ni mtume, lakini hata wanaume wengi ni mitume.

Kuwaongoza Israeli, kutunga nyimbo, kutabiri, kuongoza kanisa, kuendesha biashara, kushirikiana katika kazi ya Injili na kufanya kazi kama mtume – hizi si kazi zinazotegemea jinsia kama zile za baba au mama.

Wilson amevutwa sana na wazo lake la kuona kila shughuli ya binadamu kuwa imetofautishwa kijinsia, hata anasoma na kutumia vibaya 1 Timotheo 5:1-2.

Paulo anamshauri Timotheo: “Usimkemie mzee, bali umwonye kama baba; na vijana kama ndugu; na wanawake wazee kama mama; na wanawake vijana kama dada, katika usafi wote.” (ESV) Wilson anakubali kwamba muktadha wa ushauri huu ni “jinsi ya kuhusiana na watu katika familia ya Mungu”. Lakini anaona kwamba jambo hili linahusu pia “mahali pa kazi”, na anatushauri tuwatendee wafanyakazi wenzetu waziwazi kama baba, mama, dada au kaka, na si kama “vitu visivyo na jinsia au kama wafanyakazi wasio na jinsia, wote wakiwa sawa”.

Wanasheria au wanasayansi wanawake wangeona ni jambo la ajabu ikiwa mwanasheria au mwanasayansi Mkristo angekutana nao kazini kwanza kabisa kama mama au dada, na si kwanza kabisa kama mfanyakazi mwenzake ambaye jinsia yake ina umuhimu mdogo tu (ikiwa ina umuhimu wowote) kwa kazi yake. Inaonekana Wilson amesahau onyo lake mwenyewe la awali, analolitoa kutoka Mwanzo 1:27:

Wanaume na wanawake kwa pamoja wanabeba mfano wa Mungu, na utambulisho wetu unafafanuliwa kwa undani zaidi sana na ubinadamu wetu kuliko na jinsia yetu. Sisi kwanza ni wanadamu, na pili tu ni wanaume au wanawake ...

Onyo hili linaleta uwiano sahihi. Kiongozi au mfanyakazi mwanamke anahudumu kwanza kama kiongozi au mfanyakazi, na pili kama mwanamke. Kama mwanamke huenda akaleta mchanganyiko wa sifa na ufahamu unaotofautiana na ule wa mwanamume. Hii ni faida ya kukamilishana, lakini si alama kuu ya uongozi wake au kazi yake.³³

Hitimisho

Katika ukamilishano kuna walimu wengi wa Biblia wenye karama, ambao kwa kawaida hulishughulikia Neno la Mungu kwa uangalifu. Lakini wanapofikiri kuhusu wanaume na wanawake, inaonekana jambo hili huleta ukungu unaoathiri usomaji wao na fikra zao.³⁴

Wilson anahitimisha kwa kusema kwamba kanisa linapaswa kuonekana kama familia. Tunakubaliana naye, lakini anadhani kimakosa kwamba jambo hili linathibitisha kuwa uongozi uwe wa wanaume peke

yao:

Kukana kwamba wanawake [sic] wanaweza kuwa wazee wa kanisa kunasikika kama kukana kwamba wanawake wanaweza kuwa wakurugenzi wakuu wa makampuni, lakini kwa kweli ni zaidi kama kukana kwamba wanawake wanaweza kuwa baba na wanaume wanaweza kuwa mama.”³⁵

Kwa heshima yote kwa ndugu yetu, hili limechanganyika na halipatani na Biblia.

Limechanganyika kwa sababu linapingana na kusudi lenyewe la kukamilishana. Wilson mwenyewe anasema:

Katika Ukristo, mwanamume na mwanamke kwa pamoja wanabeba mfano wa Mungu, na hakuna mwanamume wala mwanamke anayeweza kuudhihirisha kikamilifu bila mwenzake.

Wanaume na wanawake ni sawa (wanadamu walioumbwa kwa mfano wa Mungu), na pia wanatofautiana (wameumbwa mwanamume na mwanamke). Kwa kadiri walivyo sawa, wanaume na wanawake wote wanaweza kuonyesha tabia njema na kuwa na sifa za uongozi wa kiroho. Kwa kadiri wanavyotofautiana, wanaweza kutoa michango tofauti katika uongozi. Ingawa Yesu mwenyewe alikuwa mfano kamili wa Mungu, viongozi wa kanisa si Yesu. Kwa vitendo, mfano wa Mungu unadhihirika kikamilifu zaidi kupitia viongozi wa kanisa wakati viongozi hao ni wanaume na wanawake. Tofauti nzuri inaonekana katika uongozi wa pamoja.³⁶

Halipatani na Biblia kwa sababu Maandiko Matakatiifu hayatumii popote neno “baba” kama picha ya wazee wa makanisa au kama maelezo yao. Picha ya kibiblia ya kanisa kama familia haimwonyeshi mchungaji yeyote wa duniani kama baba wa familia, bali inamwonyesha Mungu kama Baba na watu wa Mungu kama watoto (Yohana 1:12-13), Yesu akiwa mzaliwa wa kwanza na waamini wakiwa kaka na dada zake (Warumi 8:29; Waebrania 1:5-6; 2:10-11). Viongozi wetu ni kaka na dada zetu wakubwa katika Kristo. Waamini ni familia ya Mungu, si familia ya wazee wa kanisa.

Tunapaswa kusesitiza tena kwamba maoni kwamba wanawake na wanaume wote wanaweza kuhudumu na kuongoza hayamaanishi kwamba wanawake na wanaume wanaweza kubadilishana kabisa na hawana tofauti yoyote. Kuamini kwamba wote wawili wanaweza kuongoza si kuteleza katika itikadi za kidunia kuhusu utambulisho wa kijinsia. Kwa hiyo tunakubaliana na mengi ambayo Wilson anasema katika sehemu ya kwanza ya makala yake kuhusu tofauti katika uumbaji; lakini hatua anayochukua katika sehemu ya pili – kuweka tofauti kamili katika kufaa kwa kazi ya uzee wa kanisa – si sahihi, kama tulivyoonyesha.

Ukamilishano unaopotosha tofauti nzuri unaendelea kuwadhuru na kuwabana makanisa mengi na waamini wengi. Si wa kibiblia. Hauhitajiki. Ni msiba. Acheni ukungu upeperushwe. Ni wakati wa kuuacha nyuma.

Waandishi:

Andrew Bartlett QC, mwandishi wa *Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts* (IVP, 2019).

Dkt. Ian Paul, mwandishi huru, mwanatheolojia na mwanablogu, mhudumu msaidizi (Associate Minister) katika St. Nic's Church, Nottingham, Uingereza, mhadhiri mgeni katika St. Hild College, Sheffield, Uingereza, zamani mkuu wa masomo na mhadhiri wa Agano Jipya katika St. John's College, Nottingham, Uingereza.

Ukosoaji huu unaungwa mkono na:

Katia Adams, mchungaji kiongozi wa The Table Boston Church, Marekani, mwandishi wa *Equal: What the Bible Says about Women, Men and Authority* (David Cook, 2020).

Simon Benham, mchungaji kiongozi wa kanisa la Kerith, Uingereza.

Terran Williams, mwandishi wa *Jinsi Mungu Anavyowaona Wanawake: Mwisho wa Mfumo Dume (How God Sees Women: The End of Patriarchy*, Spiritual Bakery, 2022), mchungaji wa Signal Church, Cape Town, Afrika Kusini.

Tanbihi

1. Ukamilishano ni mfumo wa kufasiri Biblia uliobuniwa nchini Marekani katika miaka ya 1970 na 1980. Uliingiza katika ufafanuzi wa Biblia dhana ya kisosholojia ya “majukumu” ya kiume na ya kike, ili kuunga mkono uongozi wa wanaume pekee yao katika familia na kanisani. Unatofautiana na mitazamo mingi ya kihistoria ya Kireformed kwa kuwa haudai kwa namna moja uongozi wa wanaume pekee yao katika jamii pana.
2. Denny Burk, “A Way Station to Egalitarianism: A Review Essay of Aimee Byrd’s Recovering from Biblical Manhood & Womanhood”, 7 Julai 2020. Inapatikana kwenye <https://equip.sbts.edu/article/way-station-egalitarianism-review-essay-aimee-byrds-recovering-biblical-manhood-womanhood/>
3. Anasimulia habari yake na kuyafafanua Maandiko Matakatiifu katika Terran Williams, *How God Sees Women: The End of Patriarchy* (Spiritual Bakery, 2022) (kinapatikana kwenye www.terranwilliams.com au Amazon).
4. Tazama uhakiki chanya wa tasnifu yake ya uzamivu (PhD) iliyochapishwa hapa: <https://www.psephizo.com/biblical-studies/does-god-discipline-those-whom-god-loves/> na mahojiano naye kuhusu kitabu chake bora *God of All Things* hapa: <https://www.psephizo.com/reviews/what-can-the-material-world-teach-us-about-god/>.
5. Ilichapishwa kwenye tovuti yake Think Theology tarehe 20 Novemba 2020: https://thinktheology.co.uk/blog/article/beautiful_difference_the_complementarity_of_male_and_female Ilichapishwa tena, ikiwa na mabadiliko madogo, kwenye tovuti ya Gospel Coalition tarehe 20 Mei 2021: <https://www.thegospelcoalition.org/article/beautiful-complementarity-male-female/>
6. Kwa mfano, maelezo kwamba wanaume na wanawake hawafanani kabisa wala hawawezi kubadilishana nafasi. Taz. nusu ya kwanza iliyoelezwa kwenye <https://www.psephizo.com/gender-2/beautiful-difference-the-complementarity-of-male-and-female/>.
7. Ili tusiivuke mipaka ya makala hii, mjadala wetu unajikita kwenye uongozi wa kanisa na si kwenye familia. Tunaona kwamba mjadala wa Wilson kuhusu ndoa na familia unakipuuza kabisa kifungu kirefu kuliko vyote katika Agano Jipya kuhusu ndoa na mahusiano ya kibinafsi kati ya mume na mke (1 Wakorintho 7), mahali pekee ambapo Paulo anafundisha waziwazi kuhusu mamlaka na kufanya maamuzi katika ndoa. Kifungu hiki si rahisi kwa wakamilishano, kwa kuwa kinaonyesha kwamba mume na mke wana mamlaka sawa na kwamba maamuzi yanapaswa kufanywa kwa kukubaliana pande zote mbili (mist. 4-5). Kwa maelezo ya kina taz. Andrew Bartlett, *Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts* (IVP, 2019), sura ya 2.
8. Habari zaidi kuhusu Miriamu, Debora na Hulda, na majibu kwa majaribio ya wakamilishano ya kuipunguza nafasi yao ya uongozi, mtazipata katika *Men and Women in Christ*, 91-94 (sura ya 5, chini ya “Women’s leadership and authority in the Old Testament”).
9. Wafafanuzi wengi wanaona kwamba Kigiriki cha Matendo ya Mitume 18:19-21 si cha kawaida na hakiendelei vizuri; usomaji wa kawaida ni kwamba Prisila na Akila ndio walioanzisha kanisa huko, lakini Luka anajali kutaja uhusiano wa karibu wa Paulo na mwanzo wake. Taz. Howard Marshall *Acts* (TNTC) 1980, 301; Ben Witherington *Acts of the Apostles* 1998, 557-8.
10. Kuhusu jinsi Prisila alivyomrekebisha Apolo, mmoja wa walimu wakuu wa kanisa, taz. *Men and Women in Christ*, 207, 227 (sura ya 11, chini ya “The nature of the disagreement”, na chini ya “3. Authoritative teaching as a special category?”), 240 (sura ya 12, chini ya “The historical context”).
11. Kuhusu utume wa Yunia taz. *Men and Women in Christ*, 299-306 (sura ya 14, chini ya “Women’s prominence in the young churches”). Katika historia yote ya kanisa, hadi kujitokeza kwa ukamilishano hivi karibuni, Yunia alihesabiwa kuwa mtume mmisionari. Nafasi yake ya pekee huenda inaeleza kwa nini alifungwa gereza pamoja na Paulo. Katika makala yake, Wilson anakiri ipasavyo kwamba Yunia alikuwa mtume.

12. Kati ya tafsiri 54 za Kiingereza kwenye Bible Gateway (hali ya Mei 2022), ni nne tu zinazotafsiri neno la Kiebrania שומר kwa "kulinda (dhidi ya hatari)". Zaidi ya hayo, nne zinatafsiri "kuangalia juu ya" na moja "kutunza". NIV na ESV zinaonyesha makubaliano ya jumla ("to work it and take care of it"; "to work it and keep it").
13. Taz. muktadha wa matumizi ya 'ēzer katika Kutoka 18:4; Kumbukumbu la Torati 33:7, 26, 29; Zaburi 20:2; 33:20; 70:5; 89:19; 115:9-11; 121:1-2; 124:8; 146:5; Hosea 13:9; Isaya 30:5; Danieli 11:34. (Katika baadhi ya marejeo haya jambo linalozungumziwa ni kwamba ulinzi uliotarajiwa haupatikani.)
14. Zaidi ya hayo, Wilson anasema kwamba Adamu ndiye anayewajibika kwa anguko, na kwamba sote tunakufa katika Adamu, wala si katika Hawa. Lakini Adamu na Hawa wote wawili wanawajibishwa na Mungu katika Mwanzo 3. Ili tusielewe vibaya Mwanzo 2-3, ni lazima tuzingatie kwamba mwandishi anatumia kwa ustadi maana mbili za "Adamu" – kama mtu mmoja na kama "wanadamu". Kwa mfano, katika Mwanzo 3:22-24 kwa juu juu ni Adamu peke yake anayefukuzwa, lakini wanaokusudiwa ni wanadamu. Hoja ya Paulo katika 1 Wakorintho 15:22 inategemea wazo la "Adamu" kama wakilishi wa wanadamu.
15. Huenda yeye ni aina ya mwanamke ambaye mama yake Mfalme Lemueli anamwazia kuwa mke wake wa baadaye: taz. Mithali 31:1.
16. Kwa habari zaidi kuhusu Ufunuo 21:12-14 taz. Ian Paul, Revelation (Tyndale New Testament Commentaries), 349-350.
17. Kwa mifano kadhaa taz. Mathayo 19:28; Marko 10:30; Luka 20:34-35; 2 Wakorintho 5:17; Waefeso 1:21; Tito 2:12; Waebrania 6:5. Utafiti mfupi lakini wa kina kuhusu mada hii na umuhimu wake unapatikana katika Ian Paul, Kingdom, Hope, and the End of the World; living in the now and not yet of eschatology (Grove Books, Cambridge, 2016).
18. Luka 22:49-51; Mathayo 5:39, 44; 1 Petro 2:21-23; Warumi 12:17-21; 2 Timotheo 2:25; Yakobo 5:20.
19. Luka 22:38 ("yatosha") ni karipio, au ni kauli kwamba panga mbili zinatoshia kuhakikisha kwamba safari yao ya kwenda bustani ya Gethsemane na kukaa kwao huko havitakatizwa kabla ya wakati. Katika Warumi 13:1-4 kazi ya mamlaka ya serikali inaelezwa, si kazi ya kanisa.
20. Wilson mwenyewe aliandika tarehe 5 Mei 2022: "Yesu hakuwahi kutumia nguvu za vurugu dhidi ya watu, wala ili kujilinda mwenyewe wala ili kuwalinda wasio na hatia. Anawafundisha wanafunzi wake kuishi vivyo hivyo, wasishindane na mtu mwovu, na kugeuza shavu la pili (Mathayo 5; Luka 6). Kila mara wanafunzi anapojaribu au anapotishia kutumia nguvu za vurugu katika mazingira ya Injili, hata kama ni kwa ajili ya kuwalinda wasio na hatia, Kristo anamkemea (Luka 9:22; Yohana 19). Mitume mara kwa mara wanayoonyesha mateso ya Yesu kuwa mfano ambao waamini wanapaswa kuufuata (Warumi 12; Wafilipi 2; 1 Petro 2). ... Vita vyetu si dhidi ya adui wa kidunia wala kwa silaha za kidunia (Waefeso 6). Wakristo hawashindi kwa kuua, bali kwa kufa: kwa damu ya Mwana-Kondoo, kwa neno la ushuhuda wetu, na kwa kutoyapenda maisha yetu hata kufa (Ufunuo 12)."
- https://thinktheology.co.uk/blog/article/how_should_christians_think_about_gun_control
21. Tunapaswa pia kuzingatia kwamba kuibuka kwa ukuhani maalum wa Walawi (wa kiume) wenyewe ni ishara ya kushindwa kwa Israeli, kwa kuwa unatokea tu baada ya watu kuvutwa katika ibada ya sanamu kwa ndama wa dhahabu (Kutoka 32), ambayo ni Walawi peke yao walioipinga (mist. 26-29). Kusudi la kwanza la Mungu kwa watu wake lilikuwa kwamba wote wawe "ufalme wa makuhani" (Kutoka 19:6), maono ambayo sasa yanatimizwa ndani ya Kristo na kupitia kwake (Ufunuo 1:6).
22. 1 Petro 3:7 inadokeza ukweli huu. Petro anataka kusema kwamba wanaume Wakristo wanapaswa kuwajali wake zao. Huu ni mfano wa kuvutia wa kukamilishana kwa kimwili, kwa sababu kwa kawaida wanawake wana nguvu zaidi kuliko wanaume kuhusu ustahimilivu, kuvumilia maumivu na kustahimili baridi.
23. Katika 1 Wakorintho 14:26, wale wanaoleta unabii au fundisho wanaweza kuwa wanaume au wanawake, kama tunavyoona katika 11:2-14:33. Neno la "fundisho" hapa ni didachē, linalotumika pia kwa mafundisho ya Paulo katika 1 Wakorintho 14:6, na kwa mafundisho ya Yesu, ya mitume, ya Timotheo na ya wazee (Mathayo 7:28; Matendo ya Mitume 2:42; 2 Timotheo 4:2; Tito 1:9). Kuhusu katazo la wanawake kusema katika 1 Wakorintho 14:34-35, kuna ushahidi wenye nguvu katika miswada kwamba mistari hii miwili ni nyongeza isiyotoka kwa Paulo. Wale wanaoiona kuwa halisi bado hawajatoa (a) maelezo yanayoaminika kweli ya ushahidi huo yanayopatana na uhalisi wanaoudai, na (b) usomaji unaoridhisha wa jinsi inavyoingia katika muktadha. Taz. Men and Women in Christ, sura ya 9 na 10.
24. Kuna orodha mbili, katika 1 Timotheo 3:1-7 na katika Tito 1:5-9. Kifungu cha 1 Timotheo kimeandikwa kwa kirefu kidogo zaidi. Mapitio yetu ya orodha yametoka katika Men and Women in Christ, 318-319 (sura ya 15, chini ya "Do Paul's requirements include or exclude women?").
25. Kwa mfano, katika Matendo ya Mitume 17:34 Damari (mwanamke) yuko miongoni mwa andres (wanaume) ambao Paulo anawahutubia (17:22) na wanaoitikia ujumbe wa Paulo. Mjadala wa kina unapatikana katika Men and Women in Christ, 319-323 (sura ya 15, chini ya "Do Paul's requirements include or exclude women?"). Matumizi ya lugha ya Kiebrania yanafanana na hayo. Amri "Usimtamani mke wa jirani yako" (Kutoka 20:17) haimruhusu mwanamke kumtamani mume wa jirani yake.

26. Douglas Moo, 'The Interpretation of 1 Timothy 2:11-15: A Rejoinder'. (1981) TrinJ 2, Mfululizo Mpya: 198-222, 211; Tom Schreiner, 'Philip Payne on Familiar Ground: A Review of Philip B Payne, Man and Woman, One in Christ' (2010) JBMW 15, Na. 1: 33-46, 35.
27. Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism, 56.
28. Mithali 1:8; Matendo ya Mitume 16:40; 1 Wakorintho 1:11; Wakolosai 4:15; 1 Timotheo 5:14; 2 Timotheo 1:5; 3:14-15.
29. Kwa habari zaidi kuhusu 1 Timotheo 2, taz. Men and Women in Christ, sura ya 11-13 na viambatisho 3-6; na How God Sees Women, sura ya 7.
30. Kwa kuwa orodha ya sifa ni mwongozo zaidi kuliko sharti, hakuna mgongano kati ya 1 Timotheo 3:3 ("mjuzi wa kufundisha") na 5:17 (ni baadhi tu ya wazee wanaohubiri na kufundisha). Zingatieni pia kwamba, kinyume chake, mtu mwenye karama anaweza kufundisha bila kuwa mzee wa kanisa (1 Wakorintho 14:26; Wakolosai 3:16).
31. Maelezo zaidi na mapendekezo ya tafsiri mtayapata katika Men and Women in Christ, 325-326 (sura ya 15, chini ya "Do Paul's requirements include or exclude women?"), na How God Sees Women, Kiambatisho 5, 339-341.
32. Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine (1994), 944.
33. Tunapotafakari matokeo ya kivitendo ya tofauti ya kijinsia katika jamii, inafaa kukumbuka kwamba tofauti nyingi kati ya jinsia ni ndogo kuliko tofauti kati ya mtu mmoja na mwingine. Wakimbiaji wanaume walio na kasi zaidi ni wepesi kuliko wakimbiaji wanawake walio na kasi zaidi, lakini mwanariadha mwanamke wa mbio fupi hukimbia kwa kasi kuliko mwanatheolojia mwanamume.
34. Kwa mifano mingine zaidi ya jambo hili, taz. jibu fupi la Andrew Bartlett kwa baadhi ya mapitio ya ajabu ya kitabu chake katika 'Complementarianism and a listening problem?', lililochapishwa katika Word from the Bird tarehe 11 Machi 2022, <https://michaelfbird.substack.com/p/complementarianism-and-a-listening?s=r>. (Lakini tafadhali msitafsiri kupita kiasi tunachomaanisha. Tumeshuhudia pia hali ambapo kujitoka kwa upendeleo wa kiitikadi kwa mtazamo wa usawa kulikuwa na matokeo yanayofanana.)
35. Kihistoria, wanatheolojia walioamini kwamba wanaume peke yao wanaweza kuongoza walilitumia kizuizi hicho kwa uthabiti katika jamii yote, si kwa kuchagua katika uongozi wa kanisa tu. Taz. <https://www.psephizo.com/biblical-studies/the-historic-reading-of-1-tim-2/>
36. Tunapaswa kueleza hapa kwamba jambo hili halimaanishi kwamba wanawake na wanaume wanapaswa kuwa viongozi, walimu au wazungumzaji katika makongamano kwa idadi sawa, bali tu kwamba hakuna msingi wa kibiblia wa kuwakataza wanawake kabisa nafasi za uongozi. Mjadala wa jambo hili mwanaweza kuupata katika <https://www.psephizo.com/gender-2/should-women-be-on-platforms/> na katika makala zinazofuata.